

**TC.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI**

GAP ULUSLARARASI TARIMSAL ARAŞTIRMA VE EĞİTİM MERKEZİ

Tarımsal Ekonomi ve Politika Araştırmaları Bölüm Başkanlığı

GAPUTAEM GÜNCEL

Tahıl Raporu / Nüsha 1

ARALIK 2013 - YIL:1 SAYI:1 / ISSN :2148-1962.

DÜNYA TAHİL PİYASALARINDAKİ GELİŞMELER

Dünya tahıl üretiminin 2012/2013 Pazarlama Yılında (PY) bir önceki PY'na göre % 2,7 oranında düşeceği yine de bu oranın 2008/2009 PY'nda yakalanan en iyi üretim miktarına eş olacağı tahmin edilmektedir. 2012/2013 PY'nda dünya tahıl kullanımının ise bir önceki PY'na göre oldukça düşük seviyelere gerileyeceği buna rağmen üretimi aşması beklenmektedir. Bu PY'nda daralan arzın uluslararası tahıl fiyatlarını yukarı çekme eğilimi olduğu görülmekte ve kısıtlı ihraç arzı ve daha pahalı tahılların, dünya tahıl ticaretinde % 6,9 oranında bir daralmaya sebep olacağı tahmin edilmektedir. 2013/2014 PY'nda ise dünya tahıl üretiminin tahminlerin üstünde 2 460 milyon ton olması öngörülmektedir. Dünya tahıl kullanımının ise 2013/2014 PY'nda bir önceki PY'na göre % 3 oranının üstünde bir artış ile 2 420 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Bundaki artış ABD' deki mısıra dayalı yem ve endüstriyel kullanımın artışına bağlı olacaktır (FAO Food Outlook, 2013).

2012/2013 PY'nda dünyada toplam hububat kullanım öngörüsü gerilerken, dünya buğday üretiminin 1 milyon ton gerileme göstererek 655 milyon ton seviyesine ineceği tahmin edilmektedir. Bir önceki PY'na göre yaşanan bu düşüş hem elverişsiz hava koşulları nedeniyle azalan hasat alanlarına, hem de 2011/12 PY'nın rekor düzeyinden beş yıllık ortalama 3,0 t/ha seviyesine gerileyen verimlere bağlanmıştır (3,2 t/ha). Ancak Çin ve Hindistan da büyük ölçüde artan verim nedeniyle rekor düzeyde mahsul hasat edilmiştir. Dünya buğday üretiminin 2013/14 PY'nda bir önceki PY'na göre % 4'lük artışla yaklaşık 680 milyon tona, hasat alanlarının ise % 3'lük artışla son dört yılın en yüksek düzeyi olan yaklaşık 221,9 milyon ha düzeyine çıkması öngörülmektedir. Yaşanan kuraklık dünya mısır üretimini de olumsuz yönde etkilemiştir. 2012/2013 PY'nda dünya mısır üretiminin % 3 düzeyinde azalacağı, bir önceki PY'na göre yaşanan olağan dışı düşüşten sonra dünya mısır tüketiminin yemlik kullanımdaki artış nedeniyle 2013/2014 PY'nda sert bir sıçrama yapacağı tahmin edilmektedir. 2012/2013 PY'nda yaşanan kuraklık dünya arpa üretiminde de düşüşlere sebep olmuş, bir önceki PY'na göre % 4 gerileyeceği 12,9 milyon ton seviyelerine çekileceği tahmin edilmektedir. Ancak 2013/2014 PY'nda tüketimin maltlık ve yemlik arpaya yönelik güçlenen talep ile birlikte yükselmesi öngörülmektedir (IGC Raporları, 2013).

2012/2013 PY'nda dünya buğday üretiminin özellikle Çin, Rusya ve Kazakistan kaynaklı olarak azalacağı ve 6,7 milyon ton olacağı, ticaretin ise biraz da olsa inişe geçeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca küresel ticaret, yüksek fiyatlı mısır kaynaklı hayvan beslenmesi yerine buğday kaynaklı hayvan beslenmesi ile 2010/2011 PY'nda yeni bir rekor düzeye ulaşarak güçlü bir talep oluşturmuştur. 2013/2014 PY'nda dünya buğday üretiminde yeni bir rekor öngörülmektedir. Ortadoğu ve Çin'deki güçlü talebin ithalatı arttırabileceği öngörülmektedir. 2013/2014 PY'nda Ukrayna ve Hindistan'daki büyük üretim miktarı, ABD, Meksika, AB ve Rusya'daki düşük mısır üretimi ile dengelenmiştir (USDA Grain Market and Trade Reports, 2013).

DÜNYA TAHİL PİYASASI

Dünya toplam tahıl üretiminin 2,3 milyar ton ile 2011/2012 Pazarlama Yılı'nda (PY) son 10 PY'nın en üst seviyesine ulaştığı görülmektedir. Özellikle yaklaşık % 14 üretim artış seviyesi ile Yulaf, % 10 artış ile Arpa, % 7 ile Pirinç ve % 6 ile Mısır üretimindeki artışın toplam tahıl üretimine etkisi oldukça yüksektir. Bunu Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerinde yaşanan olumlu iklim koşullarının tahminlerin üstündeki üretim artışını beraberinde getirmesindedir (FAO Food Outlook, 2013).

2012/2013 PY'nda ise BDT'dan Rusya, Ukrayna ve Kazakistan'da ki yağışların beklenenden az olmasıyla beraber yaşanan kurak hava üretimdeki tahminleri olumsuz ölçüde etkilemiş, yaklaşık % 3 oranında azalmayla 2,3 milyar ton seviyelerine çekmiştir.

Tablo 1.Dünya tahıl bilgileri (bin ton)¹

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ²	2013/2014 ³
Üretim	2.244.747	2.242.958	2.200.539	2.317.520	2.252.695	2.428.930
Tüketim	2.152.157	2.190.920	2.226.852	2.280.735	2.299.634	2.386.883
İhracat	286.401	290.833	284.276	343.495	298.553	326.761
İthalat	275.462	276.808	280.326	312.939	305.964	316.389
Baş. stok.	374.362	456.013	494.026	463.763	469.992	430.464
Bit. stok.	456.013	494.026	463.763	469.992	430.464	462.139

Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.

¹ Buğday, Mısır, Arpa, Darı, Karma Hububat, Değirmenlenmiş Pirinç, Yulaf, Çavdar, Sorgum.² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

Küresel tüketimde 2008/2009 ve 2009/2010 PY'larındaki durgunluğun ardından toplam yemlik kullanım oranında artış meydana gelmiştir. Bu güçlü artışın ardında gelişmekte olan ekonomilerdeki hayvancılık sektörlerinden gelen güçlü bir talep yer almaktadır. Bunun yanında endüstriyel tahıl kullanımındaki artışın, küresel en büyük kullanıcı olan ABD'deki mısır bazlı etanol üretiminin zararda olması sebebiyle, daha hafif olması bekleniyor.

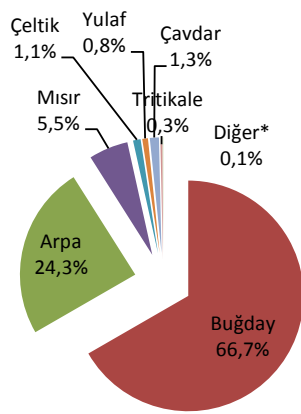
Tablo 2.Dünya tahıl üretim miktarları (bin ton)

ÜRÜN	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ²	2013/2014 ³
Buğday	683.659	686.743	652.285	697.155	655.270	705.378
Arpa	155.073	150.852	122.607	134.290	129.320	140.096
Mısır	800.640	824.168	831.679	883.281	858.778	957.146
Yulaf	25.666	23.419	19.750	22.480	21.010	22.493
Çavdar	17.298	17.523	11.410	12.185	14.164	15.637
Diğer¹	562.411	540.253	562.808	568.129	574.153	588.180
Dünya toplam	2.244.747	2.242.958	2.200.539	2.317.520	2.252.695	2.428.930

Kaynak: USDA PSD TABLoları, 2013.

¹ Diğer; Darı, Karma Hububat, Değirmenlenmiş Pirinç, Sorgum.² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

TÜRKİYE TAHİL PİYASASI

Grafik 1.Türkiye tahıl alanları (%)

Ülkemizde 11,3 milyon ha'lık alanda tahıl üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu alanın % 67'sinde buğday üretimi gerçekleştirilirken, % 24'ünde arpa, % 6'sında mısır üretimi yapılmaktadır. Bu ürünleri sırasıyla çavdar (% 1,3), çeltik (% 1,1), yulaf (% 0,8) ve tritikale (% 0,3) üretimi takip etmektedir.

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

*Diğer; Kaplıca, Kuşyemi, Darı, Sorgum, Mahlut.

DİYARBAKIR TAHİL PİYASASI

Diyarbakır ilinde toplam tarım yapılabılır alan 5,7 milyon da'dır. Bunun 4,2 milyon da'lık alanı (% 74) tahıl ekimine ayrılmıştır. Bu alanın 3,5 milyon da'ına buğday ekilirken, 554 bin da'ına arpa, 133 bin da'ına mısır ekilebilmektedir. Diyarbakır ilinde 3,5 milyon da'lık alanda buğday ekilmektedir. Bu alan 75 milyon da'lık toplam Türkiye buğday ekilen alanlarının %4,6'sını kapsamaktadır.

Tablo 3. Tarım alanları kullanımı ve Türkiye oranı

Ürün adı	Diyarbakır Ekilen alan(dekar)	Türkiye Ekilen alan(dekar)	% oran
Buğday	3.479.550	75.296.394	4,6
Arpa	554.045	27.487.664	2,0
Mısır	133.451	6.226.094	2,1
Çeltik	18.750	1.197.247	1,6
Diğer*	12.372	2.725.614	15,9
Toplam	4.198.168	112.933.013	3,7

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

*Diğer; Çavdar, Yulaf, Darı, Triticale.

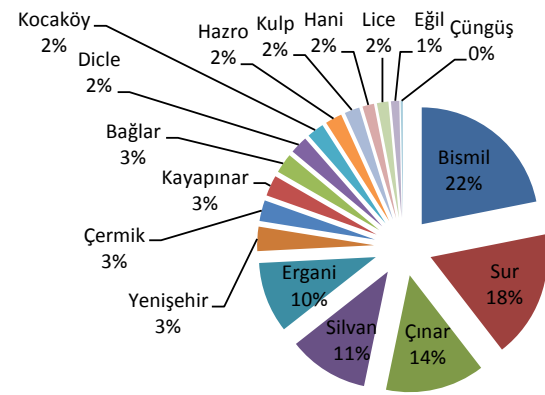
Diyarbakır ilinin toplam tahıl üretim miktarlarına bakıldığında ilk sırayı yaklaşık 1 milyon ton ile buğday üretim miktarının aldığı görülür. Bu miktar Türkiye buğday üretim miktarının % 5,2'sini karşılamaktadır. Diyarbakır ilinin tahıl ekilen alan oranlarına bakıldığında; buğday % 83 ile ilk sıradadır. Arpa % 13,2 ile ikinci, mısır % 3,2 ile üçüncü sırada yer alırken çeltik % 0,4 oranında pay ile dördüncü sıradadır.

Tablo 4. Tahıllar üretim miktarları¹

Ürün adı	Diyarbakır Üretim Miktarı (ton)	Türkiye Üretim Miktarı (ton)	% oran
Buğday	1.042.182	20.100.000	5,2
Arpa	197.959	7.100.000	2,8
Mısır	113.098	4.600.000	2,5
Çeltik	8.297	880.000	0,9
Diğer	1.653	697.430	13,3
Toplam	1.363.189	33.377.430	4,1

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

¹ 2012 yılı verileri

Grafik 2. İlçelere göre tahıl üretim miktarları ve Diyarbakır toplam tahıl üretimine oranı (%)

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

Diyarbakır ili toplam tahıl üretiminin % 75'e yakını Bismil (%22), Sur (%18), Çınar (%14), Silvan (%11) ve Ergani (10) ilçelerinden sağlanmaktadır. Diyarbakır tahıl üretiminde Bismil İlçesi Arpa ve Mısır üretiminde ilk sırada yer alırken, ekmeçlik buğdayda Sur ilçesi, makarnalık buğdayda Çınar ilçesi ilk sıradadır.

BUĞDAY PİYASASI

2008/2009 PY'nda 684 milyon ton olan dünya buğday üretimi, 2011/2012 PY'nda % 2 artışla 697 milyon ton civarına yükselmiştir. Ancak 2012/2013 PY'nda % 6 oranında bir azalma görüleceği tahmin edilmektedir. Özellikle büyük üretici ülkelerdeki büyüme dönemi boyunca kurak havaya maruz kalan ürünün, Orta ve Merkez Avrupa'daki hasadını olumsuz etkilemiştir. Üretimin zirve yaptığı bir önceki sezona göre azalması, üretimi aşan kullanım oranıyla birlikte büyük ihracatçı stoklarındaki keskin düşüşünün de sebep olacağı tahmin edilmektedir.

Olumsuz hava koşullarının verimi etkilemesinin yanında ekim alanlarındaki azalmayla da birleşince üretimin geçen sezonki rekor üretimin gerisinde kalması tahmin edilmektedir. Bir önceki PY'na göre üretimde 2012/2013 PY'nda % 7 oranındaki azalmaya karşın tüketimin aynı seviyede düşmemesiyle, kullanımın stoklardan karşılanacağı ve bitiş stoklarını % 13 seviyelerinde aşağı çekeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 4. Dünya Buğday Verileri (bin ton)

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ¹	2013/2014 ²
Üretim	683.659	686.743	652.285	697.155	655.270	705.378
Tüketim	637.097	650.488	653.620	688.270	686.727	702.040
İhracat	144.617	136.938	133.170	157.830	138.714	154.007
İthalat	137.931	133.644	131.948	149.332	145.022	149.233
Baş. stok.	128.904	168.780	201.741	199.184	199.571	174.422
Bit. stok.	168.780	201.741	199.184	199.571	174.422	172.986

Kaynak: USDA PSD TABLOLARI PSD Tabloları, 2013.

¹ Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)

² Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

2012/2013 PY'nda bir önceki PY'na göre üretimdeki % 6 ve ekilen alandaki % 2 seviyelerindeki azalma ile verimi olumsuz yönde etkileyeceği ve 2011/2012 PY'nda rekor seviyeye çıkan 3,15 ton/ha olan dünya ortalama buğday veriminin düşüşüne neden olacağı böylelikle 3,04 ton/ha'a gerileyeceği tahmin edilmektedir. Dünya buğday veriminin oldukça gerisinde kalan Türkiye ortalama buğday veriminin bu düşüşten etkileneceği ve verimin 2 ton/ha'ın altına gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 5. Ülkeler bazında dünya buğday verimi¹⁻⁴ (ton/ha)

Sıra No	Ülke	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ²	2013/2014 ³
1	Y. Zelanda	8,17	7,48	8,09	7,23	8,84	8,00
2	Zambiya	5,61	5,91	5,21	7,18	7,70	7,70
3	Mısır	6,51	6,45	5,71	6,56	6,30	6,29
4	İsviçre	6,02	6,04	5,76	6,28	6,11	6,11
5	S. Arab.	5,00	5,00	5,00	5,00	5,82	5,83
6	Meksika	5,00	5,01	5,41	5,48	5,63	5,6
7	AB-27	5,67	5,38	5,26	5,35	5,17	5,34
8	Şili	4,07	5,77	5,82	4,95	5,10	5,20
9	Çin	4,76	4,74	4,75	4,84	5,00	4,99
44	Türkiye	2,18	2,37	2,13	2,44	1,99	2,29
	Dünya	3,05	3,05	3,01	3,15	3,04	3,14

Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.

¹ Pazarlama Yılı İtibariyle

² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)

³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

⁴ Veriler 2012/2013 pazarlama yılına göre sıralanmıştır.

2012 yılında 697 milyon ton civarlarında gerçekleşen dünya buğday üretiminin yaklaşık % 20'si AB ülkeleri tarafından 137 milyon ton ile sağlanırken, ülke bazlı olarak üretimin % 17'si Çin tarafından 117 milyon ton ile gerçekleştirilmiştir. 2012/2013 PY'nda dünya buğday üretiminin 132 milyon tonu (% 20'si) yine AB-27 ülkelerince gerçekleştirileceği tahmin edilmektedir. Ülke bazında ise en büyük üreticinin 121 milyon ton (% 18'i) ile Çin olacağı tahmin edilmektedir. 2012/2013 PY'nda ise Ülkemiz buğday üretiminin bir önceki PY'na kıyasla % 18'lik bir düşüşle 16 milyon ton olarak gerçekleşeceği ve 10.sırada yer alacağı dünya üretiminin ise % 2,4'ünü karşılayacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 6. Önemli üretici ülkelere göre Dünyada buğday ekiliş ve üretim miktarı¹

EKİM ALANI (MİLYON HA)				ÜRETİM (MİLYON TON)					
Ülke	2012/2013 ²	2013/2014 ³	Toplam içindeki % payı ⁴	Ülke	2012/2013 ²	2013/2014 ³	Toplam içindeki % payı ⁴		
1	Hindistan	29.860	29.400	13,8	1	AB-27	132.064	138.773	20,1
2	AB-27	25.823	26.036	11,8	2	Çin	120.600	121.000	18,4
3	Çin	24.200	24.250	11,2	3	Hindistan	94.880	92.000	14,5
4	Rusya	21.296	24.000	9,9	4	ABD	61.755	55.976	9,4
5	ABD	19.826	18.506	9,2	5	Rusya	37.720	56.000	5,8
6	Avustralya	13.243	13.700	6,2	6	Kanada	27.200	29.000	4,1
7	Kazakistan	12.400	12.500	5,7	7	Pakistan	23.300	24.000	3,6
8	Kanada	9.500	10.300	4,4	8	Avustralya	22.077	24.500	3,4
9	Pakistan	8.660	8.665	4,0	9	Ukrayna	15.761	22.000	2,4
10	Türkiye	7.800	7.700	3,6	10	Türkiye	15.500	17.600	2,4
	Diğer	43.219	45.800	20,2		Diğer	103.980	119.450	16,0
	Dünya	215.827	220.857	100,0		Dünya	655.270	705.378	100,0

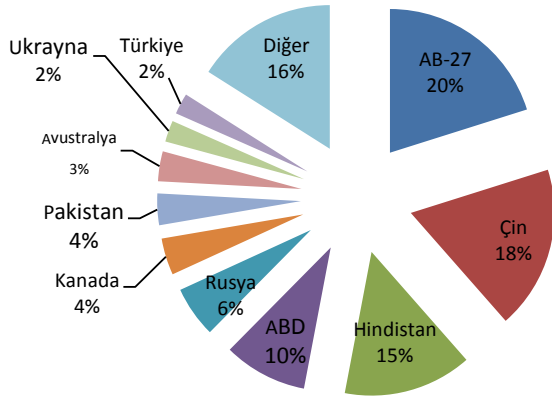
Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.

¹ Pazarlama Yılı İtibariyle

² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)

³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

⁴ Veriler 2012/2013 pazarlama yılına göre sıralanmıştır.

Grafik 3. Üretici ülkelerin üretimdeki payları (%)

Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.
*2012/2013 pazarlama yılı itibarıyla

Dünya buğday üretiminin yarısını AB-27 ülkeleri (% 20), Çin ve Hindistan gerçekleştirirken, ülke bazında % 18 oranındaki üretim payıyla ilk sırada Çin yer almakta, %15 ile Hindistan takip etmektedir.

2012/2013 PY'nda düşen dünya buğday üretim miktarı ve sıkı bir arz- talep dengesi uluslararası buğday fiyatlarını daha bu PY'nın başlarında yukarı doğru bir yükselişe geçirmiştir. Önemli buğday üreticisi ülkelerdeki kötüleşen üretim verileri, sıkı bir şekilde uygulanan mısır politikalarının da etkisiyle, buğdayın yemlik olarak kullanımını arttıracığından uluslararası piyasadaki fiyatların oldukça yüksek düzeylere çıkacağı tahmin edilmektedir. Uluslararası buğday ihrac fiyatı 2012/2013 PY'nda, 2007/2008 PY'nda oluşan son 10 PY'nın zirve fiyatı olan 349 \$/ton seviyesinin sadece % 1,4 altında gerçekleşerek 344,46 \$/ton olmuştur (IGC, 2013).

Tablo 7. Üretici ülkelerin buğday ihrac fiyatları (\$/ton)¹

Yıl	Buğday (US No,2, Hard Red Winter ord, Prot, US Fob Gulf (Tuesday)) ²	Buğday (US No,2, Soft Red Winter Buğday , US Gulf (Tuesday)) ²
2008/09	278,43	205,04
2009/10	216,88	187,08
2010/11	301,28	278,90
2011/12	304,89	262,93
2012/13	344,46	308,41

Kaynak: FAO Food Prices İndeks,2013.

¹ Pazarlama yılı itibarıyla

² USDA fiyatları

Son 10 yıllık dönemde Türkiye buğday üretimi % 15 oranında artmış ve 2011/2012 PY'nda 21,8 milyon ton ile rekor seviyeye ulaşmıştır. Bunun yanında 10 yıllık dönem içerisinde azalmalarda meydana gelmiştir. Örneğin, 2007/2008 PY'nda yaşanan kuraklığın etkisiyle bir önceki PY'na göre üretim yaklaşık % 14 oranında azalmıştır. 2011 yılının başlarında buğday fiyatlarında yaşanan artış sebebiyle, buğday ithalatında uygulanan % 130 oranındaki gümrük vergisi oranı 25 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak sıfır gümrük ile ithalata gidilmiştir. Ancak yüksek seyreden uluslararası buğday fiyatları, yurt içi buğday fiyatlarını düşürmeye yetmemiştir. 2010 yılı ortalama makarnalık sert buğday HMS fiyatları 49 Kr/kg seviyelerinde işlem görürken 2011 yılı ortalama fiyatları % 22 oranında artışla 60 Kr/kg'dan işlem görmüştür.

Tablo 8. Buğday ürün denge tablosu¹⁻²

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Üretim	17.782.000	20.600.000	19.674.000	21.800.000
Ekilen alan (bin ha)	8.090.000	8.100.000	8.103.400	8.096.000
Verim (kg/da)²	235	257	244	270
Üretim kayıpları	978.010	1.133.000	1.082.070	1.199.000
ARZ				
Kullanılabilir üretim	16.803.990	19.467.000	18.591.930	20.601.000
İthalat	3.628.102	2.951.007	4.174.105	3.224.535
KULLANIM				
Tüketim	15.458.275	14.494.543	15.766.287	17.089.529
Tohumluk kullanım	1.456.200	1.458.000	1.458.612	1.457.280
Yemlik kullanım	362.370	424.683	405.442	448.403
Endüstriyel kullanım	-	-	-	-
Kayıplar	504.120	584.010	557.758	614.392
İhracat	2.342.827	4.491.284	3.228.101	3.977.079
Stok değişimi	308.301	965.487	1.350.836	238.853
Yem/kullanım oranı (%)	2,0	2,5	2,2	2,3
Kişi başına tüketim (kg)	216	200	214	229
Yeterlilik derecesi (%)	196,2	251,8	214,3	240,0

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

¹Makarnalık Buğday ve Ekmeklik Buğday toplamıdır.

²Hesaplamalar yazar tarafından makarnalık ve ekmeklik buğday toplamına göre yapılmıştır.

Sorumluluk alanımızdaki illerin üretim sıralamasına bakıldığında GAP illeri üst sıralardadır. 11 İlin buğday üretim miktarlarına bakıldığında ise Diyarbakır İlinin (1,2 milyon ton) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Verimlere bakıldığında Mardin İlinin hem makarnalık buğdayda (381 kg/da) hem de ekmeçlik buğdayda (394 kg/da) ilk sırada yer alırken, üretimde Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinin gerisinde kaldığı görülmektedir. Ancak bu üç il de buğday verimi, Türkiye verim ortalamasının üzerindedir.

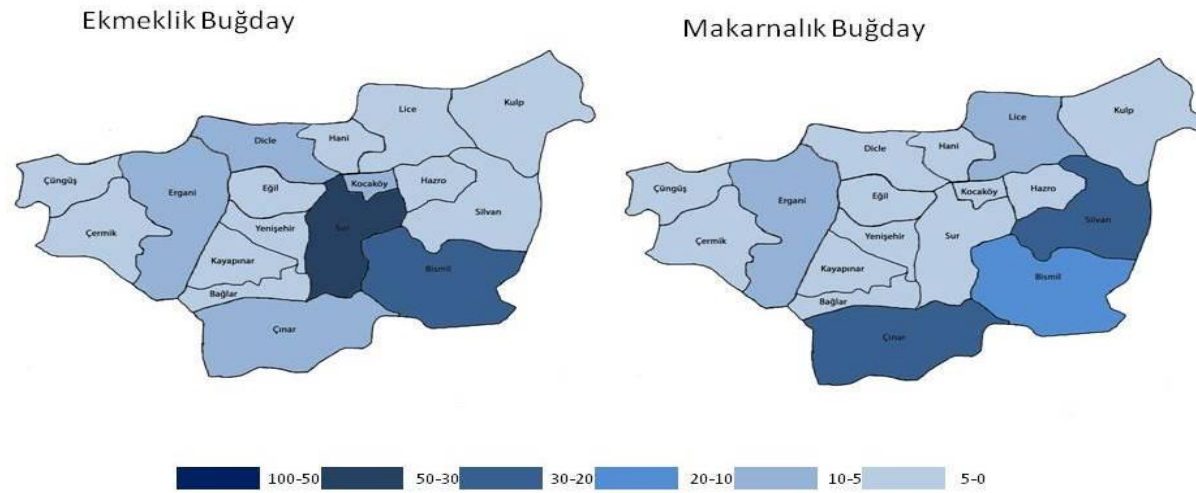
Tablo 9.Sorumluluk alanımıza giren 11 İl'in buğday verileri

2011/2012 Pazarlama Yılı	BUĞDAY (EKMEÇLİK)			BUĞDAY (MAKARNALIK)		
	Ekilen alan (dekar)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekilen alan (dekar)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Diyarbakır	1.993.324	608.746	305	1.560.981	575.624	292
Şanlıurfa	1.503.883	545.769	363	1.486.226	433.436	369
Mardin	763.399	291.105	381	920.568	362.889	394
Adıyaman	769.278	209.730	273	225.703	54.110	265
Batman	703.002	179.651	256	155.825	41.957	238
Elazığ	452.590	112.298	248	149.282	35.490	252
Şırnak	440.335	95.540	217	169.636	27.740	240
Malatya	540.172	83.327	154	63.771	16.915	164
Siirt	233.396	60.418	259	6.824	1.720	269
Bitlis	335.466	41.706	133	0	0	0
Hakkari	62.314	10.274	165	0	0	0

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

Diyarbakır İlinin ilçelerindeki buğday üretiminin dağılımına bakacak olursak, güneydoğusunda toplandığını görürüz. Ekmeçlik buğday üretiminin yarısını Sur (% 31) ve Bismil (%20,5) ilçeleri sağlamaktadır. Makarnalık buğday üretiminde ise yaklaşık % 70'ini Çınar (28,7), Silvan (23,1) ve Bismil (16,5) ilçeleri sağlamaktadır.

Şekil 1.Diyarbakır İli İlçelerindeki ekmeçlik ve makarnalık buğday üretimi (bin ton)

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

Uluslararası piyasalarda büyük ithalatçı olan Kuzey Afrika ve Asya'daki ülkelerde gerçekleşen oldukça verimli ve yüksek hasat sonrası, uluslararası buğday fiyatları 2009/2010 PY'nın ilk üç ayında (Temmuz ve Eylül ayları arasında) düşüşe geçmiştir. Ancak Ekim ayında özellikle zayıf ABD Doları ile desteklenen piyasalarda doların yeniden yükselişe geçmesiyle birlikte, uluslararası buğday fiyatları da yeniden yükselişe geçmiştir. 2009/2010 PY dünya fiyatları 33 Kr/kg seviyelerinde gerçekleşmiştir.2010/2011 PY ile birlikte yükselişe geçen dünya buğday fiyatları, aynı zamanda borsa ve TMO alım fiyatlarını da etkilemiştir.

Üretici Fiyatları Endeksine (ÜFE) tabi olan Buğday fiyatları 2009/2010 PY- 2012/2013 PY arasında % 32 oranında artış göstererek 47 KR/kg'dan 62 K/kg'a yükselmiştir. 2008/2009 PY'nda hasat döneminde iç piyasa fiyatlarının üretici lehine yüksek seyretmesi sebebiyle TMO tarafından alım fiyatı açıklanmamıştır.

Tablo 10. Üretici fiyatları-tmo fiyatı-borsa fiyatı-dünya fiyat değişim tablosu¹ (TL/Kg)

Yıllar	ÜFE	ÇEGF ²	TMO Alım Fiyatı	Borsa Fiyatı ³	Dünya Fiyatı ⁴
2008/2009	0,52	0,62	-	0,63	0,41
2009/2010	0,47	0,49	0,51	0,45	0,33
2010/2011	0,56	0,60	0,56	0,57	0,46
2011/2012	0,57	0,61	0,60	0,59	0,54
2012/2013	0,62*	0,64*	0,66	0,69	0,62

1 Pazarlama yılı ve aylar itibarıyla ortalama fiyatlardır.

2 Çiftçi Eline Geçen Fiyatlar Diyarbakır İline göre esas alınmıştır.

3 Konya Ticaret Borsası makarnalık buğday satış fiyatıdır.

4 FAO dünya fiyatlarıdır. Dönüşümler Merkez Bankası \$ kuru üzerinden yapılmıştır. / *7 aylık.

Tablo 11. GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü Tarafından Geliştirilen Çeşitler

GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğünce yapılan ıslah çalışmaları sonucu elde edilen önemli çeşitlere ilişkin bilgiler aşağıdadır.

GÜNEY YILDIZI (Makarnalık Çeşit):

Tescil Yılı	2010
Dane Özellikleri ve Kalite	(Minolta) renk değeri 23,7 - 28,78 arasındadır.
Bin Tane (gr)	22,6 - 36,8
Tarımsal Özellikleri	Yazlık gelişme tabiatlı ve orta erkencidir.
Verim Özellikleri	Tane verimi ortalama 464 kg/da'dır. (b=0.783, a=+80.3)
Hastalık Durumu	-

Kaynak: GAP UTAEM, 2013.

CEMRE (Ekmeklik Çeşit):

Tescil Yılı	2008
Dane Özellikleri ve Kalite	Tane rengi beyaz olup, dane şekli, elips 6-7 mm uzunluğunda, 3-4 mm enindedir. Yarı serttir. Ekmeklik kalitesi iyidir. Özellikle hamuru geç yumuşadığından özel kullanım alanları için tavsiye edilebilir.
Bin Tane (gr)	22,3-37,1
Tarımsal Özellikleri	Yazlık gelişme tabiatlı, geniş ve bükük yapraklı, orta geçici, soğuğa dayanması iyi, kurağa orta derecede ancak yüksek sıcaklığa karşı tolerantır.
Verim Özellikleri	Tüm çevrelere orta uyum göstermektedir (b=1, a= -7,9). Denemelerin yürütüldüğü yer yıllarda 294-736 kg/da arasında tane verimi alınmıştır.
Hastalık Durumu	Bölge şartlarında önemli bir hastalık belirtisine rastlanılmamakla birlikte Sarı pasa dayanıklı, kahverengi pasa orta derecede hassas, kök çürüklüğüne dayanımı ise iyi olduğu görülmüştür.

Kaynak: GAP UTAEM, 2013.

ARPA PİYASASI

2008/2009 PY'nda 155 milyon ton olan dünya arpa üretimi, 2011/2012 PY'nda 134 milyon tonun üzerine çıkmıştır. Ancak yaşanan olumsuz hava koşulları ve üreticilerin daha karlı alternatiflere yönelmelerinden dolayı 2012/2013 PY'nda dünya arpa üretiminin bir önceki PY'na göre yaklaşık % 4 oranında bir azalma ile 129 milyon tona gerileyeceği tahmin edilmektedir.

2012/2013 PY'nda görülen üretimdeki % 4'lük azalmaya karşın tüketimdeki % 3'lik azalma başta Suudi Arabistan olmak üzere Rusya ve Kazakistan'da artan yemlik kullanımındandır. Buna rağmen genel talebin son 13 yılın en düşük düzeyinde kalacağı tahmin edilmektedir ve yemlik kullanım son 40 yıldan daha uzun bir süredir görülen en düşük düzey olan 86,6 milyon ton seviyesinde beklenmektedir (IGC, 2012). Ayrıca dünya arpa tüketiminin küresel arpa arzındaki azalmanın sonucunda özellikle mısır kıyasla görülen fiyat artışına tepki olarak yıldan yıla yaklaşık 3,3 milyon ton azalarak 132,2 milyon ton seviyesine ineceği öngörülmektedir.

Tablo 12. Dünya arpa verileri (bin ton)

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ¹	2013/2014 ²
ÜRETİM	155.073	150.852	122.607	134.290	129.320	140.096
TÜKETİM	143.386	144.671	134.102	135.949	132.290	137.263
İHRACAT	19.998	17.140	15.930	20.367	18.978	18.878
İTHALAT	19.320	16.834	14.217	20.587	18.993	18.209
BAŞ. STOK.	20.461	31.470	37.345	24.137	22.698	19.743
BİT. STOK.	31.470	37.345	24.137	22.698	19.743	21.907

Kaynak: USDA PSD TABLOLARI PSD Tabloları, 2013.

¹ Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)

² Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

Dünya arpa verimi 2012/2013 PY'nda bir önceki PY'na oranla yaklaşık % 6 oranında düşüşle 2,56 ton/ha seviyelerine ineceği tahmin edilirken, 2013/2014 PY'nda ise % 6 oranında artışla 2,72 ton/ha olacağı öngörülmektedir. Dünya arpa veriminin oldukça gerisinde kalan Türkiye arpa veriminin 2012/2013 PY'nda 2,56 ton/ha olacağı tahmin edilirken, 2013/2014 PY'nda ise yine ortalamanın altında gerçekleşen 2,15 ton/ha seviyesinde olacağı öngörülmektedir.

Tablo 13. Ülkeler bazında dünya arpa verimi¹⁻⁴ (ton/ha)

Sıra No	Ülke	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ²	2013/2014 ³
1	Y.Zelanda	6,10	5,58	5,92	5,66	6,61	6,15
2	İsviçre	6,06	6,39	6,00	6,54	6,31	6,31
3	Şili	3,89	5,71	7,24	5,00	6,00	6,00
4	Zimbabve	5,00	5,50	5,13	5,00	5,00	5,00
5	AB-27	4,52	4,46	4,29	4,34	4,36	4,50
6	Hırvatistan	4,17	4,07	3,53	4,00	3,90	3,90
7	Çin	3,56	3,70	3,40	3,71	3,73	3,65
8	Arjantin	3,33	2,70	3,93	3,88	3,67	3,64
9	ABD	3,42	3,93	3,93	3,74	3,65	3,70
35	Türkiye	1,68	1,91	1,76	2,19	1,67	2,15
	Dünya	2,81	2,78	2,60	2,71	2,56	2,72

Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.

¹ Pazarlama Yılı İtibariyle

² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)

³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

⁴ Veriler 2012/2013 pazarlama yılına göre sıralanmıştır.

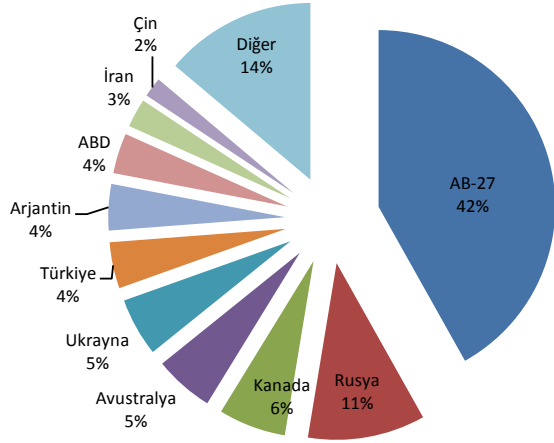
2012 yılında 134,3 milyon ton civarında gerçekleşen dünya arpa üretiminin yarısı AB ülkeleri (% 38,6) ve Rusya (% 12,6) tarafından sağlanmıştır. 2012/2013 PY'nda dünya arpa üretiminin 54 milyon tonu yine AB ülkelerince gerçekleştirileceği, ülke bazında da yaklaşık 14 milyon ton ile Rusya'nın takip edeceği tahmin edilmektedir. 2012/2013 PY'n da ülkemizin dünya arpa üretimindeki yeri % 4,2'lik payla 5,5 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

2013/2014 PY'nda AB ülkeleri arpa üretimlerini bir önceki PY'na göre % 2,2 oranında arttırarak yaklaşık 55,6 milyon tona çıkaracağı öngörülmektedir. Ülke bazında ise birinci sırada olan Rusya'nın 2013/2014 PY'nda arpa üretimini bir önceki PY'na göre % 25 seviyesinin üzerinde arttırarak 17,5 milyon tona yükselteceği öngörülmektedir.

Tablo 14. Dünyada arpa ekiliş ve üretim miktarı¹

EKİM ALANI (MİLYON HA)				ÜRETİM (MİLYON TON)			
Ülke	2012/2013 ²	2013/2014 ³	toplam içindeki % payı ⁴	Ülke	2012/2013 ²	2013/2014 ³	toplam içindeki % payı ⁴
1 AB-27	12.525	12.386	24,8	1 AB-27	54.372	55.584	41,9
2 Rusya	7.631	8.200	15,1	2 Rusya	13.952	17.500	10,7
3 Avustralya	3.680	3.750	7,3	3 Kanada	8.010	8.550	6,2
4 Türkiye	3.300	3.330	6,5	4 Avustralya	7.062	7.400	5,4
5 Ukrayna	3.293	3.300	6,5	5 Ukrayna	6.935	7.000	5,3
6 Kanada	2.750	2.600	5,4	6 Türkiye	5.500	4.000	4,2
7 Fas	1.893	1.690	3,7	7 Arjantin	5.500	7.100	4,2
8 İran	1.675	1.675	3,3	8 ABD	4.796	4.790	3,7
9 Kazakistan	1.600	1.800	3,2	9 İran	3.400	3.400	2,6
10 Arjantin	1.500	1.200	3,0	10 Çin	2.350	2.300	1,8
Diğer	10.756	10.930	21,3	Diğer	18.034	20.383	13,9
Dünya	50.603	50.861	100,0	Dünya	129.916	138.012	100,0

Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.

¹ Pazarlama yılı itibarıyla² Mayıs Ayı Tahmini (03.06.2013)³ Mayıs Ayı Öngörüsü (03.06.2013)⁴ Veriler 2012/2013 pazarlama yılına göre sıralanmıştır.**Grafik 4. Üretici ülkelerin üretimdeki payları (%)**

Kaynak: USDA PSD TABLOLARI PSD Tabloları, 2013.

*2012/2013 pazarlama yılı itibarıyla

Dünya arpa üretiminin yarısını AB-27 (% 42) ülkeleri ve Rusya (% 11) gerçekleştirirken, ülke bazında ilk sırada Rusya yer almakta, onu % 6 oranı ile Kanada takip etmektedir.

Uluslararası piyasada arpa fiyatları da 2007/2008 PY'ndeki kuraklıktan dolayı oldukça etkilenmiş, ve iki katına kadar çıkmıştır. 2008/2009 PY'ndeki son 19 yılın en yüksek üretim miktarı olan 155 milyon ton dünya arpa üretimi ile fiyatlar yeniden düşüşe geçmiştir. Ancak 2009/2010 PY'nda meydana gelen olumsuz hava koşulları verimi oldukça kötü yönde etkilemiş ve PY'nın başında 150,72 \$/ton olan uluslararası arpa fiyatlarını PY sonunda 251,96 \$/ton'a fırlatmıştır. Uluslararası tarım ürünleri piyasalarındaki yüksek fiyat trendi arpa fiyatlarını da yukarı yönlü bir eğilime geçirmiştir. Bununla birlikte 2012/2013 PY'nda uluslararası piyasada arpa fiyatları 298,59 \$/ton'dan işlem görmüştür. Ağustos 2013'te uluslararası piyasada Fransız yemlik arpa fiyatı 239,10 \$/ton'dur.

Tablo 15. Üretici ülkelerin arpa ihraç fiyatları¹ (\$/ton)

Yıl	ARPA [FRANSIZ YEMLİK]	RUS ARPASI	UKRAYNA ARPASI
2008/09	189,63	127,27	135,52
2009/10	150,72	126,49	140,71
2010/11	251,96	152,60	211,00
2011/12	272,42	214,94	366,90
2012/13	298,59	306,10	301,91

Kaynak: TMO, Reuters, 2013.

¹ Pazarlama yılı itibarıyla

Son 10 yıllık dönemde Türkiye arpa üretimi iniş ve çıkışlarla % 12,3 oranında azalma göstermiş ve son 5 yılın en düşük rakamına ulaşmıştır. Bunun yanında 2006/2007 PY'nda 9,6 milyon ton ile son 19 yılın rekor üretim miktarına ulaşmıştır. 2007/2008 yılında yaşanan kuraklık ile de son 19 yılın en düşük miktarına inmiştir. Daha sonraki PY'nda üretimdeki artış meydana gelse de 2006/2007 PY'ndeki rekor üretim yakalanamamıştır. 2012/2013 PY'nda ise üretimin 7,1 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2012/2013 PY'nın başında yaşanan kurak ve olumsuz hava koşulları yurtiçi arpa fiyatlarını 66 Kır/kg'a yükseltmiştir. Ancak 2013/2014 PY'ndaki arpa üretiminin rekor düzeye çıkacağı öngörülmektedir. Özellikle yüksek miktarda ekilen alan ve yüksek düzeylerde oluşan arpa fiyatları üreticilerin tercihlerini arpa üretiminden yana kullanmasını sağlamıştır. Bu yüzden de 2013/2014 PY'na Türk üreticiler "arpa yılı" ilan etmişlerdir (USDA,2013).

Tablo 16. Arpa ürün denge tablosu¹

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Üretim	5.923.000	7.300.000	7.250.000	7.600.000
Ekilen alan (bin ha)	2.950.000	3.010.000	3.040.000	2.868.833
Verim (kg/da)	217	245	241	266
Üretim kayıpları	355.380	438.000	435.000	456.000
ARZ				
Kullanılabilir üretim	5.567.620	6.862.000	6.815.000	7.144.000
İthalat	143.505	72.834	60.409	49.523
YURTIÇİ KULLANIM				
Tüketim	55.676	68.620	68.150	71.440
Tohumluk kullanım	590.000	602.000	608.000	573.767
Yemlik kullanım	4.649.423	4.556.902	5.440.443	5.994.934
Endüstriyel kullanım	241.488	223.041	223.176	216.769
Kayıplar	139.191	171.550	170.375	178.600
İhracat	1.970	783.187	46.210	139.985
Stok değişimi	33.377	529.534	319.055	18.028
Yem/ kullanım oranı (%)	81,9	81,1	83,6	85,2
Kişi başına tüketim (kg)	0,78	0,95	0,92	1,00
Yeterlilik derecesi (%)	98,09	122,05	104,68	101,5

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Ürün Denge Tabloları, 2012.

¹ Hesaplamalar yazar tarafından biralık ve yemlik arpa toplamına göre yapılmıştır.

Üretim sıralamasına bakıldığında yine GAP illeri Türkiye arpa üretiminde üst sıralardadır. 11 ilin arpa üretim sıralamasına bakıldığında ise Şanlıurfa ilinin 557 bin ton üretim miktarı ile yemlik arpada ilk sırada yer almakta ve bu iller arasındaki üretimin yaklaşık yarısını tek başına karşılamaktadır. İkinci sırada Diyarbakır ili % 17 seviyesinde 198 bin ton üretim miktarı ile ikinci sırada yer almaktadır. Adıyaman ili ise 153 bin ton üretim miktarı ile % 13 seviyesinde üçüncü sıradadır. İlk üç sıradaki ilde de verim ortalaması Türkiye arpa (diğer) verim ortalamasının (264 kg/da) üzerindedir.

Biralık arpada ise sorumluluk alanımızdaki sadece 3 ilde üretim yapılmaktadır. Adıyaman ili 37 bin ton üretim miktarı ile ilk sırada yer alırken, Şanlıurfa ili 24 bin ton ile ikinci, Adıyaman ili 405 ton ile üçüncü sırada yer almaktadır.

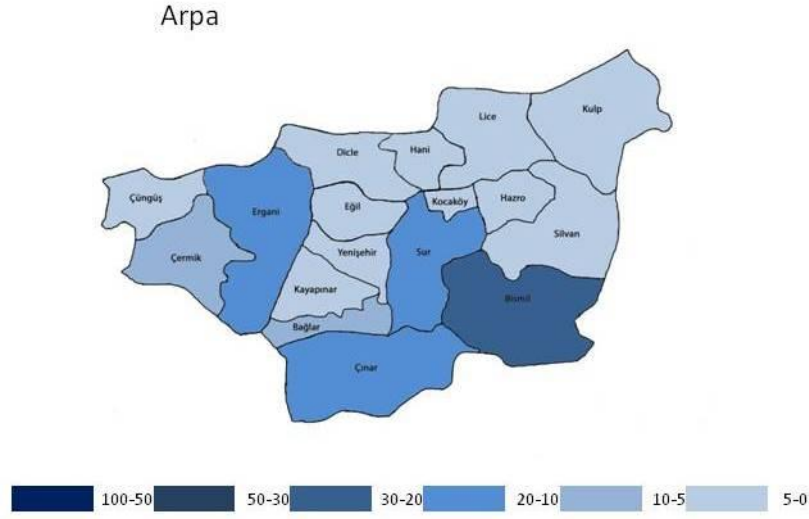
Tablo 17.Sorumluluk alanımıza giren 11 ile göre arpa verileri

2011/2012 Pazarlama Yılı	ARPA (DİĞER)			ARPA (BİRALIK)		
	Ekilen alan (dekar)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekilen alan (dekar)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Şanlıurfa	1.867.742	556.876	298	78.322	24.285	310
Diyarbakır	554.045	197.959	357	0	0	0
Adıyaman	412.250	153.011	371	97.500	37.095	380
Elazığ	432.748	114.625	265	1.500	405	270
Mardin	284.750	82.819	291	0	0	0
Malatya	321.460	49.261	153	0	0	0
Batman	84.952	25.518	300	0	0	0
Şırnak	48.029	13.688	285	0	0	0
Siirt	27.697	6.171	223	0	0	0
Bitlis	9.220	1.569	170	0	0	0
Hakkari	1.810	291	161	0	0	0

Kaynak: TÜİK Bitkisel Ürün Veri Tabanı, 2013.

* Veriler arpa (diğer)' e göre sıralanmıştır.

Diyarbakır ili arpa (diğer) üretiminin ilçelere göre dağılımına bakıldığında ilk sırada Bismil (% 20,2) 40 bin ton ile, daha sonra Ergani (%19,1) 38 bin ton, Sur (16,7) 33 bin ton, Çınar (% 13,8) 27 bin ton ile üretimin yarısından fazlasını gerçekleştirmektedir.

Şekil.2. Diyarbakır İli İlçelerindeki arpa (diğer) üretimi (bin ton)

Kaynak:TÜİK Bitkisel Üretim Veri Tabanı, 2013.

2007/2008 PY'ndaki kuraklıktan sonra artan üretim ile düşüşe geçen uluslararası arpa fiyatları 2009/2010 PY'nda yeniden yaşanan kuraklık ve olumsuz hava koşullarıyla fiyatları 33 Kr/kg'a kadar yükseltmiştir. Azalan ekim alanları ve daralan ticaret hacmi ile yıl sonu stoklarının da azalması Uluslararası arpa fiyatlarını yüksek seviyelerde tutmaya devam etmiştir. Benzer şekilde yurtiçi fiyatlarda oluşan bu yüksek seviyelerden etkilenmiştir. 2012/2013 PY'nda arpa dünya fiyatı 54 Kr/kg olarak gerçekleşmişken, yurtiçi ticaret borsası arpa fiyatı 66 Kr/kg'dan işlem görmüştür.

Üretici Fiyatları Endeksine (ÜFE) tabi olan arpa fiyatları 2012/2013 PY'nda 2008/2009 PY'nda göre % 30 oranında artış göstererek 47 Kr/kg'dan 61 Kr/kg'a yükselmiştir. 2008/2009 PY'nda hasat döneminde iç piyasa fiyatlarının üretici lehine yüksek seviyelerde seyretmesi sebebiyle TMO tarafından alım fiyatı açıklanmamıştır.

Tablo 18. Üretici fiyatları-tmo fiyatı-borsa fiyatı-dünya fiyat değişim tablosu¹ (TL/Kg)

Yıllar	ÜFE	ÇEGF ²	TMO Alım Fiyatı	Borsa Fiyatı ³	Dünya Fiyatı ⁴
2008/2009	0,47	0,53	-	0,46	0,28
2009/2010	0,38	0,38	0,39	0,35	0,23
2010/2011	0,45	0,43	0,43	0,47	0,39
2011/2012	0,50	0,48	0,46	0,54	0,48
2012/2013	0,61	0,57*	0,25	0,66	0,54

1 Pazarlama Yılı ve aylar itibarıyla ortalama fiyatlardır.

2 Çiftçi Eline Geçen Fiyatlar Diyarbakır İline göre esas alınmıştır.

3 Eskişehir Ticaret Borsası yemlik arpa satış fiyatıdır.

4 FAO dünya fiyatlarıdır.

* 7 aylık.

Tablo 19. GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü Tarafından Geliştirilen Çeşitler

GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğünce yapılan ıslah çalışmaları sonucu elde edilen önemli çeşitlere ilişkin bilgiler aşağıdadır.

KENDAL:

Tescil Yılı	2013
Dane Özellikleri ve Kalite	Tane içerisinde aleron tabakasının rengi zayıf renkli, tane az kavuzludur.
Bin Tane (gr)	31-36
Tarımsal Özellikleri	Yazlık, orta geççi, sağlam bir sapa sahiptir.
Verim Özellikleri	Optimum şartlarda ortalama verimi 500 kg/da civarında olup, verim potansiyeli 800 kg/da'a kadar çıkabilmektedir.
Hastalık Durumu	Sera şartlarında arpa çizgili yaprak lekesine karşı orta hassastır.

Kaynak:GAP UTAEM, 2013.

ALTIKAT:

Tescil Yılı	2011
Dane Özellikleri ve Kalite	Açık krem beyaz renğinde, 9 mm boyunda, dolgun danelere sahip, 6 sıralı yemlik arpa olup, dane kalitesi iyidir..
Bin Tane (gr)	30 - 40
Tarımsal Özellikleri	Soğuğa orta dayanıklı , kurağa dayanıklılığı iyidir.
Verim Özellikleri	Ortalamanın üstünde bir verime sahip olup bölgenin farklı iklim yapısına adapte olmuş bir çeşittir. Sulanır ve yağışa dayalı şartlar için tavsiye edilmektedir.
Hastalık Durumu	Çizgili yaprak leke hastalığı (%36).

Kaynak:GAP UTAEM, 2013.

MISIR PİYASASI

2008/2009 PY'nda 801 milyon ton olan dünya mısır üretimi 2011/2012 PY'nda % 7,3 artışla 883 milyon tona yükselmiştir. Bu artıştaki en büyük faktör dünya etanol ve yem talebindeki artıştan kaynaklanmaktadır. 2012/2013 PY'nda yaşanan olumsuz hava koşulları ve kuraklık mısır üretimini de etkilemiştir. 884 milyon ton ile Son 54 yılın en yüksek üretim miktarının yaşandığı 2011/2012 PY'na göre % 3 oranında düşüş ile 2012/2013 PY'nda 859 milyon ton mısır üretiminin gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Yaşanan bu olumsuzlukların 2013/2014 PY'na yansımayaacağı ve üretim artış hızının devam ederek rekor bir üretim miktarının (957 milyon ton) daha yaşanacağı öngörülmektedir.

Dünya mısır tüketiminin de 2012/2013 PY'nda artış göstererek 872 tona çıkması beklenmektedir. Bu artışta ABD' deki yakıt etanol kullanımı son aylarda güçlü kalmasına rağmen etanol vergi kredilerinin yıl sonuna kadar planlanan bitişi ve benzine yönelik talep belirsizliğinin 2012 yılında harmanlamayı sınırlaması beklenmektedir. Büyük ölçüde gelecekteki ham petrol fiyatlarına bağlı değişecek olmakla birlikte, ABD'de yakıt etanol üretimi için kullanılan ve geçtiğimiz on yılda keskin bir şekilde yükselen mısırın biraz gerilemesi öngörülmüyor (IGC, 2011).

Tablo 20. Dünya mısır verileri

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ²	2013/2014 ³
ÜRETİM	800.640	824.168	831.679	883.281	858.778	957.146
TÜKETİM	782.711	818.848	850.557	862.227	871.909	927.926
İHRACAT	84.154	96.619	91.254	116.887	93.692	104.016
İTHALAT	82.255	89.626	92.311	99.931	97.528	101.857
BAŞ. STOK.	131.768	147.798	146.125	128.304	132.402	123.107
BİT. STOK.	147.798	146.125	128.304	132.402	123.107	150.168

Kaynak: USDA PSD TABLOLARI PSD Tabloları, 2013.

¹ Buğday, Mısır, Arpa, Darı, Karma Hububat, Değirmenlenmiş Pirinç, Yulaf, Çavdar, Sorgum.

² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)

³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

Dünya mısır veriminin 2012/2013 PY'nda bir önceki PY'na oranla yaklaşık % 6 oranında düşüşle 4,90 ton/ha seviyelerine ineceği tahmin edilirken, 2013/2014 PY'nda ise % 11 oranında artışla 5,44 ton/ha olacağı öngörülmektedir. Dünya arpa veriminin üzerinde olan Türkiye arpa veriminin 2012/2013 PY'nda 8,38 ton/ha olacağı tahmin edilirken, 2013/2014 PY'nda ise yine ortalamanın üzerinde gerçekleşerek 8,18 ton/ha seviyesinde olacağı öngörülmektedir.

Tablo 21. Ülkeler bazında dünya mısır verimi¹⁻⁴ (ton/ha)

Sıra No	Ülke	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013 ²	2013/2014 ³
1	Y. Zelanda	11,44	10,82	10,50	11,05	10,80	10,00
2	Şili	10,52	11,04	11,98	10,74	10,73	11,43
3	Ürdün	19,00	20,00	14,50	20,00	10,00	10,00
4	İsviçre	9,50	10,24	9,60	9,44	9,38	9,38
5	Kanada	9,07	8,39	9,75	8,93	9,20	9,20
6	Türkiye	7,98	8,00	7,35	8,00	8,38	8,18
7	ABD	9,66	10,34	9,59	9,24	7,74	9,82
8	Mısır	8,51	7,48	7,65	7,86	7,73	7,72
9	Arjantin	6,20	8,33	6,72	5,83	7,57	7,71
10	İran	7,32	7,27	7,23	7,21	7,21	7,21
Dünya		5,04	5,19	5,08	5,21	4,90	5,44

Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.

¹ Pazarlama Yılı İtibariyle

² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)

³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)

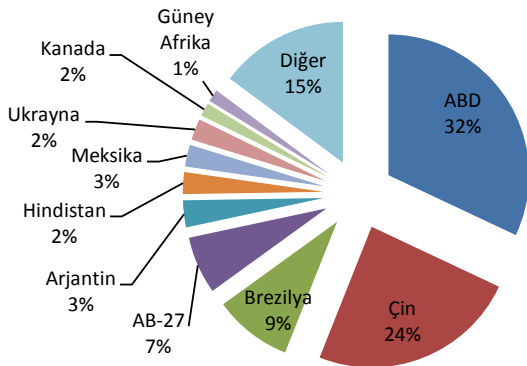
⁴ Veriler 2012/2013 pazarlama yılına göre sıralanmıştır.

2012 yılında 884 milyon ton civarlarında gerçekleşen dünya mısır üretiminin yarısından fazlası (% 32) ABD ve (% 23,9) Çin tarafından karşılanmaktadır. 2013/2014 PY'nda sıralamanın değişmeyeceği ve ilk sıralarda yine ABD (352 milyon ton) ve Çin'in (211 milyon ton) olacağı öngörülmektedir. Türkiye ise ülkelere göre mısır üretiminde 40. sırada yer almaktadır. 2013/2014 PY'nda da bu sıranın korunarak 1,2 milyon üretim miktarının olacağı öngörülmektedir.

Tablo 22. Dünyada arpa ekiliş ve üretim miktarı¹

EKİM ALANI (MİLYON HA)				ÜRETİM (MİLYON TON)			
Ülke	2012/2013 ²	2013/2014 ³	toplam içindeki % payı ⁴	Ülke	2012/2013 ²	2013/2014 ³	toplam içindeki % payı ⁴
1 ABD	35.360	36.072	20,2	1 ABD	273.832	351.637	31,8
2 Çin	34.950	35.600	19,9	2 Çin	205.600	211.000	23,9
3 Brezilya	15.900	15.500	9,1	3 Brezilya	81.000	72.000	9,4
4 AB-27	9.688	9.500	5,5	4 AB-27	58.539	64.996	6,8
5 Hindistan	8.710	9.000	5,0	5 Arjantin	26.500	26.000	3,1
6 Meksika	6.830	6.700	3,9	6 Hindistan	22.230	22.500	2,6
7 Ukrayna	4.370	4.800	2,5	7 Meksika	21.500	22.000	2,5
8 Nijerya	4.160	4.250	2,4	8 Ukrayna	20.922	29.000	2,4
9 Arjantin	4.000	3.370	2,3	9 Kanada	13.060	13.200	1,5
40 Türkiye	525	580	0,3	40 Türkiye	1.275	1.250	0,1
Diğer	50.976	51.401	29,1	Diğer	135.604	143.089	15,8
Dünya	175.469	176.773	100,0	Dünya	860.062	956.672	100,0

Kaynak: USDA PSD Tabloları, 2013.

¹ Pazarlama Yılı İtibarıyla² Ağustos Ayı Tahmini (18.08.2013)³ Ağustos Ayı Öngörüsü (18.08.2013)⁴ Veriler 2012/2013 pazarlama yılına göre sıralanmıştır.**Grafik 5. Üretici ülkelerin üretimdeki payları (%)**

Kaynak: USDA PSD TABLOLARI PSD Tabloları, 2013.

2012/2013 pazarlama yılı itibarıyla

Dünya mısır üretiminin yarısını ABD (% 32) ve Çin (% 24) gerçekleştirirken, en yakın takipçilerinin Brezilya (% 9), AB ülkeleri (% 7), Arjantin (% 3), Meksika (% 3), Hindistan (% 2) ve Ukrayna (% 2) olduğu görülmektedir.

Uluslararası piyasalarda mısır ihracat fiyatları son 5 PY'nda ortalama % 60'dan fazla artış göstermiştir. Bununla birlikte fiyatlar 169,43 \$/ton 'dan, 274,60 \$/ton'a çıkmıştır. 2007/2008 PY'ndaki uluslararası piyasalardaki ürün arzının dalgalanması sonucu fiyatların yukarı yönlü seyri mısır ihracat fiyatlarını da bu yönde etkilemiştir. Üstelik ABD'deki mısır bazlı etanol talebinin artış göstererek Amerikan mısırının uluslararası piyasalardaki ihracatı daraltması da fiyatların bu yüksek seyrine destek olur nitelikte olmuştur. 2008/2009 PY ve 2009/2010 PY'ndaki azalan arz artan taleple birleşince fiyatların yukarı yönlü seyri devam etmiştir. 2010/2011 PY'nda arpa ve yemlik buğdayda yaşanan olumsuz hava koşullarıyla verimin düşmesi ve özellikle Rusya ve Ukrayna'da getirilen tahıl ihracatı yasakları nedeniyle tahıl fiyatlarında yaşanan bu hızlı fiyat artışı mısır piyasalarını da etkilemiş ve 2010/2011 PY'nda bir önceki PY'na göre mısır ihraç fiyatlarını bir anda % 64 seviyelerinde fırlatarak 280 \$/ton'a kadar çıkarmıştır. Artan kullanım oranına karşılık arzın yeterli miktarda olmaması da fiyatları yükseltmeye devam etmektedir. İlk defa 2010 Yılı Nisan ayında görülen 300 \$/ton seviyesi 2012/2013 PY'nda US. No.2 Yellow U.S. Gulf mısır fiyatı 306,00 \$/ton ortalama fiyat olarak görülmüştür.

Tablo 23. Üretici ülkelerin mısır ihraç fiyatları (\$/ton)

YIL	ARGENTİNA UP RIVER, F.O.B.	US, NO.2 YELLOW, U.S. GULF
2008/09	169,43	127,00
2009/10	170,62	126,00
2010/11	279,17	153,00
2011/12	267,31	215,00
2012/13	274,60	306,00

Kaynak: FAO Food Prices İndeks,2013.

¹ Pazarlama Yılı İtibarıyla² USDA fiyatları

Son yıllarda yem, nişasta, yağ, tatlandırıcı ve biyoyakıt üretiminde kullanılan mısırın üretimi son 10 yıllık dönemde yaklaşık % 64 oranında artmış ve 2011/2012 PY'nda 4,2 milyon ton olmuştur. Mısır insan (% 23,8) beslenmesinde olduğu kadar yemlik (%71,4) kullanımda da oldukça önemlidir. Sınırlı sayıda mera alanı ve büyüyen hayvancılık sektörü sebebiyle her geçen yıl büyüyen yemlik mısır kullanımının 2011/2012 PY'nda 3,7 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. NBS sanayinde de oldukça önemli bir yere sahip olan mısırın bu sanayide kullanılan ana ürünleri fruktozlu mısır şurubu ve glikoz şurubudur.

Dünyada uzun yıllardan beri kullanılan ancak Türkiye’de 2013 yılında bir yönetmelik ile biyoyakıtların benzine % 3 oranında katılarak kullanımının zorunlu hale gelmesi ile mısırın bir diğer kullanım alanı olan etanol üretimi de gündeme gelmiştir. Bu sebeplerden 2012 yılında ise üretimin yaklaşık % 10 oranında artış göstererek 4,6 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 24. Mısır ürün denge tablosu

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Üretim	4.274.000	4.250.000	4.310.000	4.200.000
Ekilen alan (ha)	595.000	592.000	594.000	589.000
Verim (kg/da)	720	719	726	717
Üretim kayıpları	128.220	127.500	129.300	126.000
ARZ				
Kullanılabilir üretim	4.145.780	4.122.500	4.180.700	4.074.000
İthalat	459.506	570.025	385.467	756.092
YURTIÇİ KULLANIM				
Tüketim	1.040.842	1.203.427	1.263.167	1.217.379
Tohumluk kullanım	14.875	14.800	14.850	14.725
Yemlik kullanım	3.866.667	3.693.760	3.745.907	3.650.304
Endüstriyel kullanım	140.730	117.873	104.080	164.020
Kayıplar	124.373	123.675	125.421	122.220
İhracat	123.747	390.766	212.323	275.046
Stok değişimi	-705.948	-851.776	-899.581	-557.426
Yem/kullanım oranı (%)	74,5	71,7	71,3	71,4
Kişi başına tüketim (kg)	14,55	16,58	17,13	16,3
Yeterlilik derecesi (%)	79,92	79,99	79,58	79,7

Kaynak: TÜİK Bitkisel Ürün Denge Tabloları, 2013.

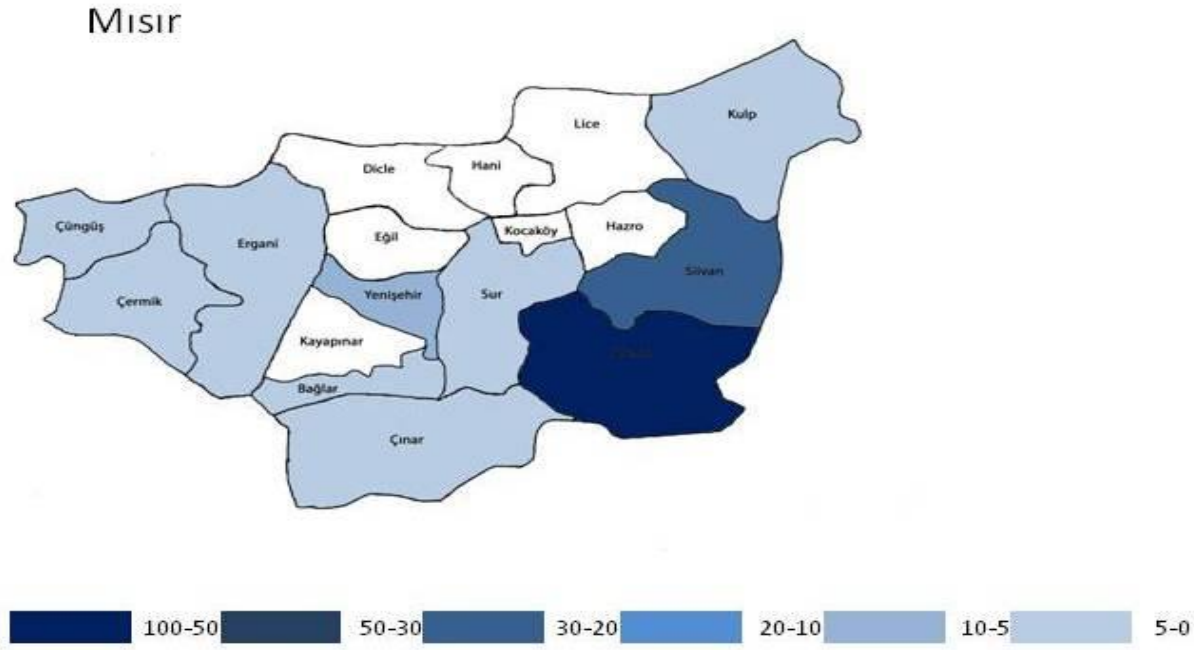
Etanol üretiminin yaygınlaşması ile bu üretimin yan ürünü olan ve yem katkı maddesi olarak kullanılan, ham protein oranı (% 25) ve yağ oranı (% 6-7) ile oldukça yüksek olan DDGS (Kurutulmuş Damıtma Çözünürü Daneler) ve CGF (Mısır Grizi) üretimi de gündeme gelmiştir. 2007 kuraklığı ile birlikte Türkiye’de DDGS ve CGF’in kullanımı hızlı artış göstermiştir. Bu artış 2006/2007 PY’nda 200 bin tona yakın olan kullanımın, 2007/2008 PY’nda 500 bin tonu aşmasını sağlamıştır (Çetin, 2011). Ancak 2010 yılında yayınlanan Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar Ve Ürünlerine Dair Yönetmelik ile genetiği değiştirilmiş organizma niteliğinde olan ürünlerin ithalatına önemli kısıtlamalar getirilmiştir. Mısır da bu ürünler arasında yer almakta ve gerek yönetmeliğin yayınlanmadan önceki dönemlerinde gerekse yayınlandıktan sonra hem mısır hem de mısırdan elde edilen yan ürünlerin ithalatında önemli dalgalanmalar görülmüştür. 2009/2010 PY’nda DDGS kullanım oranı 414 bin ton seviyelerine inmiştir. 2010/2011 PY ve 2011/2012 PY’nda da yasal düzenlemelerin yarattığı bu belirsizlik ile DDGS kullanımında önemli miktarda azalma meydana gelmiş ve 2011/2012 PY kullanım oranı 270 bin seviyelerine gerilemiştir.

Tablo 25. Sorumluluk alanımıza giren 11 ile göre mısır üretim verileri

2011/2012 Pazarlama Yılı	MISIR		
	Ekilen alan (dekar)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Şanlıurfa	843.420	608.991	722
Mardin	573.155	435.588	765
Diyarbakır	133.451	113.098	847
Batman	29.310	22.189	757
Adıyaman	28.044	20.423	728
Siirt	14.100	12.098	858
Şırnak	25.100	8.767	349
Elazığ	1.729	831	481
Malatya	1.564	510	326
Bitlis	758	397	524
Hakkari	154	37	240

Kaynak: TÜİK Bitkisel Ürün Veri Tabanı, 2013.

Sorumluluk alanımıza giren 11 ilin mısır üretim miktarı sıralamasına bakıldığında Şanlıurfa ilinin 609 bin ton ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mardin ilinin 436 bin ton ile ikinci, Diyarbakır ilinin ise 113 bin ton ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Verim açısından kıyaslandığında verimin en yüksek olduğu ilimiz ise Siirt’tir. Üretim sıralamasında olan ilk üç ilimizde ise mısır verimi en yüksek Diyarbakır ilinin olduğu görülür. Türkiye mısır verim ortalamasını (739 kg/da) bu 11 ilimiz içerisinde Mardin (765 kg/da), Diyarbakır (847 kg/da), Batman (757 kg/da) ve Siirt (858 kg/da) geçmektedir.

Şekil.3. Diyarbakır İli İlçelerindeki mısır üretimi (%)¹

Diyarbakır ilinin ilçelerindeki mısır üretiminin dağılımına bakacak olursak; % 60'ında üretim yapıldığı görülmektedir. Ancak üretimin % 57 gibi yüksek bir oranı sadece Bismil ilçesinde yapılmaktadır. Daha sonra % 25'lik bir oranda Silvan ilçesi gelmektedir. Kısaca Diyarbakır ili mısır üretiminin % 80'i Bismil ve Silvan ilçelerinde yapılmaktadır.

Tablo 26. Üretici fiyatları-tmo fiyatı-borsa fiyatı-dünya fiyat değişim tablosu

Yıllar	ÜFE	ÇEGF ²	TMO Alım Fiyatı	Borsa Fiyatı ³	Dünya Fiyatı ⁴
2008/2009	0,54	0,37	0,43	0,45	0,27
2009/2010	0,54	0,50	0,45	0,50	0,25
2010/2011	0,62	0,56	0,49	0,59	0,43
2011/2012	0,59	0,52	0,54	0,56	0,52
2012/2013 ¹	0,60	0,60	0,60	0,60	0,56

1 Pazarlama Yılı ve aylar itibarıyla ortalama fiyatlarıdır.

2 Çiftçi Eline Geçen Fiyatlar Diyarbakır İline göre esas alınmıştır.

3 Adana Ticaret Borsası mısır satış fiyatıdır.

4 FAO dünya fiyatlarıdır.

2007/2008 PY'nda yaşanan kuraklığın etkisiyle yurtiçi mısır fiyatları önemli derecede artış göstermiştir. Bu yüzden 2008/2009 PY'nda 45 KR/kg olan yurt içi fiyatlara karşın 27 KR/kg olan dünya fiyatları arasındaki uçurumu engellemek ve yurtiçi üretimi korumak amaçlı yüksek gümrük vergisi oranları uygulanmıştır. 2009/2010 PY'nda yurtiçi mısır fiyatları (50 KR/kg) dünya fiyatlarının (25 KR/kg) iki katına yükselmiştir. Ancak düşük seyreden dolar değerinin yeniden yükselmeye başlamasıyla dünya fiyatları 2012/2013 PY'nda 56 KR/kg'a çıkarken yurtiçi fiyatlar da 60 KR/kg olarak işlem görmüştür. ÜFE' ne tabi olan mısır fiyatları 2008/2009-2012/2013 PY arasında % 11'in üzerinde artış göstermiş ve 54 KR/kg'dan 60 KR/kg'a yükselmiştir.

KAYNAKLAR

ATB,2013. Adana Ticaeret Borsası Bültenleri, <http://www.adanatb.org.tr/index.php/bueltenler>

ÇETİN, F., 2011 Yem Katkı Maddesi Damıtık Tahıllar (DDGS), TEPGE Bakış Nüsha:16, Temmuz 2011, <http://www.tepge.gov.tr/Dosyalar/Yayinlar/719e2ab765e04a0ebdd00839c3505b44.pdf>

ETB, 2013. Eskişehir Ticaret Borsası Kayıtları

FAO, 2011a. Food Outlook, <http://www.fao.org/docrep/014/al981e/al981e00.pdf>

FAO, 2011b. International Commodity Prices, <http://www.fao.org/economic/est/statistical-data/est-cpd/en/>

FAO, 2012a. Food Outlook, <http://www.fao.org/docrep/016/al993e/al993e00.pdf>

IGC,2012. Grain Market Report Çeşitli Sayılar.

KTB, 2013. Konya Ticaret Borsası Kayıtları

TMO, 2012a. Hububat Sektör Raporu 2012,

<http://www.tmo.gov.tr/Upload/Document/raporlar/HububatSektorRaporu2012.pdf>

TMO, 2012b.Toprak Mahsulleri Ofisi günlük fiyat bülteni, yayımlanmamış.

TMO, 2012c. Toprak Mahsulleri Ofisi hububat aylık bültenleri,

<http://www.tmo.gov.tr/Upload/Document/raporlar/HububatSektorRaporu2012.pdf>

TÜİK, 2013a. Tarım İstatistikleri (Bitkisel Üretim İstatistikleri, Bitkisel Ürünler Denge Tabloları), http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001
 TÜİK, 2013b. Dış Ticaret İstatistikleri veritabanı, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046
 TÜİK, 2013c. Üretici Fiyatları Endeksi veri tabanı, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1076
 USDA, 2013a. PSD tabloları, <http://www.fas.usda.gov/psdonline/psdQuery.aspx>
 USDA, 2013b. Grain: World Markets and Trade, <http://usda.mannlib.cornell.edu/MannUsda/viewDocumentInfo.do?documentID=1487>
 USDA, 2013c. Turkey Grain and Feed Report, GAIN Reports, <http://gain.fas.usda.gov/Lists/Advanced%20Search/AllItems.aspx>

Hazırlayanlar

Fatoş ÇETİN

Erdal KARADENİZ

Adres :Silvan Yolu 9. Km PK.72 21110 DİYARBAKIR

Telefon (Müdür):+90 412 326 13 18

Telefon (Santral):+90 412 326 13 23-40 (2 Hat)

Fax:+90 412 326 13 24

Web Sayfamız :www.gaputaem.gov.tr